

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.005.03.2016
P/16/099

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/099 – <i>Bezpieczeństwo i higiena nauczania w szkołach publicznych.</i>
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Paweł Rakowski, Starszy inspektor k. p., upoważnienie do kontroli LRZ/29/2016 z dnia 29.04.2016 r. Paweł Adamski, Doradca prawny na podstawie legitymacji służbowej nr 16401, ważnej do dnia 31.12.2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 4 w Jaśle, ul. Wincentego Pola 9, 38-201 Jasło.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pani Anna Kamińska – Grzesiak, Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 4 w Jaśle. (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na pilną konieczność poprawy stanu technicznego zarówno budynków, jak i otoczenia Szkoły Podstawowej Nr 4 w Jaśle (zwanej dalej Szkołą), bowiem niektóre ze stwierdzonych w toku oględzin nieprawidłowości stanowią niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia, zarówno dla uczniów jak i pracowników Szkoły.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednocześnie uwagę na fakt, iż pomimo dopełnienia przez Dyrektora Szkoły obowiązku określonego w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach² (zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie szkół i placówek), w protokołach przekazywanych do organu prowadzącego nie ujawniono wielu nieprawidłowości w stanie technicznym budynków Szkoły.

W kontroli ustalono, że w Szkole liczebność klas nie przekroczyła dopuszczalnych limitów, określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³. Niemniej jednak Szkoła nie zorganizowała uczniom zajęć dydaktyczno-wychowawczych z pełnym uwzględnieniem zasad higieny pracy umysłowej. W przypadku aż 81,8% oddziałów klas IV-VI nie zaplanowano zajęć naprzemiennie, o różnym stopniu trudności i różnym charakterze (przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji planowano po sobie), a 41,7% oddziałów nierównomiernie obciążono zajęciami w poszczególne dni tygodnia.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

³ Dz. U. z 2015, poz. 2156 ze zm.

W kontroli ustalono, że Szkoła zapewniła swoim uczniom zarówno opiekę przedlekarską, możliwość korzystania ze świetlicy i biblioteki, a także zespołu urządzeń sportowo – rekreacyjnych oraz stołówkę i sale komputerowe z dostępem do Internetu. Szkoła umożliwiła uczniom pozostawianie części podręczników i przyborów szkolnych, a nauczyciele pracujący w Szkole zostali przeszkoleni z zakresu udzielania pierwszej pomocy.

NIK nie wnosi zastrzeżeń do sposobu prowadzenia dokumentacji powypadkowej.

NIK zwraca również uwagę na fakt, iż meble (stoły i ławki), przy których naukę pobierają uczniowie Szkoły w znacznej części nie spełniają zasad ergonomii.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy uczniów.

Opis stanu
faktycznego

1.1 Liczba uczniów na poszczególnych poziomach nauczania.

Według stanu na dzień 30 września 2015 r., do Szkoły uczęszczało 618 uczniów, którzy przydzieleni zostali do 24 oddziałów (w tym 170 uczniów z innych okręgów).

Zgodnie z art. 63 ust. 1 ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2014 r., dopuszczalna liczba uczniów w klasach I i II wynosi do 25, a wyjątek od tej zasady jest dopuszczalny pod warunkiem otrzymania wniosku od Rady Rodziców oraz uzyskania zgody organu prowadzącego.

Na dzień 30 września 2015 r. do pięciu klas pierwszych uczęszcza łącznie 126 uczniów, a w poszczególnych klasach liczba uczniów wynosiła od 25 do 26 uczniów, natomiast w trakcie trwania roku szkolnego liczebność klasy 1e wzrosła do 27 uczniów.

W przypadku klasy o liczebności powyżej 25 uczniów Dyrektor Szkoły uzyskała zgodę od organu prowadzącego oraz Rady Rodziców (łącznie z zatrudnieniem asystenta nauczyciela).

Na poziomie klas drugich w Szkole funkcjonowało 5 oddziałów, do których uczęszczało od 24 do 25 uczniów.

W trzech klasach trzecich uczyło się łącznie 83 uczniów (od 26 do 29 uczniów), a do czterech klas czwartych uczęszczało 103 uczniów (od 22 do 30 uczniów).

W klasach piątych uczyło się 104 uczniów (4 oddziały – od 23 do 29 uczniów), a w klasach szóstych było 78 uczniów (3 oddziały – od 23 do 29 uczniów).

(dowód: akta kontroli str.3-4, 172-174)

1.2. Zajęcia dydaktyczno–wychowawcze.

Analizą objęto 24 plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych, w tym 11 oddziałów klas IV-VI.

Zgodnie z § 2 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek, dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole oraz uczestnictwa w zajęciach organizowanych poza obiektami należącymi do szkoły.

W myśl § 10 ust. 3 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz

publicznych szkół⁴, na podstawie zatwierdzonego arkusza organizacji szkoły, dyrektor szkoły, z uwzględnieniem zasad ochrony zdrowia i higieny pracy, ustala tygodniowy rozkład zajęć określający organizację zajęć edukacyjnych, natomiast w myśl § 4 rozporządzenia *w sprawie szkół i placówek*, plan zajęć dydaktyczno - wychowawczych powinien uwzględniać potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia.

W kontroli ustalono, że obowiązujące w Szkole plany zajęć na poszczególne dni tygodnia obejmowały podobną liczbę zajęć lekcyjnych.

W przypadku 10 oddziałów (klas Ia, Ic, Ie, IIa, IIb, IIc, IIIa, IIIb, IIIc, IVc) w Szkole zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o nierównych porach (różnica od 2 do 4 godzin lekcyjnych), w tym w szczególności, w czterech przypadkach uczniowie kończyli zajęcia o godzinie 15.45, a następnego dnia rozpoczynali je o godzinie 8.00.

(dowód: akta kontroli str. 5-28)

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pani Anna Kamińska – Grzesiak - Dyrektor Szkoły podała: *różnice w rozpoczęciu lekcji wynoszące ponad jedną godzinę dotyczą 9 oddziałów na pierwszym etapie nauczania, tj. klas I-III uczących się w głównym budynku szkoły przy ulicy W. Pola 9 oraz jednej klasy czwartej. Wynika to z dwuzmianowości szkoły, zwłaszcza na pierwszym etapie nauczania. Sytuacja w tym zakresie ulegnie poprawie już od września 2016 r., bowiem z liczby 24 oddziałów klas I-VI obniży się organizacja pracy szkoły do 22 oddziałów, co sprawi, że będziemy dysponować lepszym przelicznikiem ilości sal lekcyjnych na oddział.*

(dowód: akta kontroli str. 29-72)

W 15 przypadkach (klasy IV-VI) stwierdzono, iż zajęcia wymagające statycznej i długotrwałej pracy zostały zaplanowane bezpośrednio po sobie, w tym w jednym przypadku przyroda została zaplanowana na 5 godzinę lekcyjną, a matematyka na 6 (klasa tego dnia rozpoczynała zajęcia o godzinie 8.00, a matematyka i przyroda zostały ujęte w rozkładzie zajęć na godzinę od 11.30 do 12.15 i od 12.30 do 13.15).

W związku z powyższym Pani Anna Kamińska – Grzesiak - Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *przygotowując plan zajęć dla uczniów klas IV-VI, staramy się tak rozłożyć tygodniowo zajęcia przedmiotowe, aby nie wystąpiło zbyt duże obciążenie pracy ucznia przedmiotami wymagającymi statycznej i długotrwałej pracy w ciągu jednego dnia. Nie jest również wskazane, aby te zajęcia zgrupowane były od pierwszej godziny lekcyjnej, tj. od ósmej rano oraz na ostatnich lekcjach. Nowoczesna dydaktyka wskazuje na jak największe zastosowanie aktywnych metod pracy, które sprawiają, że pojęcie statycznej pracy ucznia zmieniło nieco swoje znaczenie, także w zakresie takich przedmiotów jak matematyka czy przyroda. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych część zajęć m.in. z przyrody odbywa się na zewnątrz, na tzw. terenach zielonych przy szkole, w czasie wycieczek do parku miejskiego, na terenach rekreacyjnych przy ul. Kwiatowej itp. Wykorzystujemy w tym zakresie dostępne w szkole i mieście możliwości. W przypadku klasy VIb zajęcia w środę o ósmej rano rozpoczynają uczniowie z pierwszej grupy języka angielskiego. Następnie mają zajęcia z wychowawcą, muzykę i 3 godz. wymagające większej pracy, w tym pracy statycznej: język polski, przyroda i matematyka, co nie jest znacznym obciążeniem dla ucznia. Poza tym, ustalając plan zajęć musimy brać pod uwagę podział na grupy na lekcjach języka angielskiego, zajęć komputerowych, wychowania fizycznego na basenie miejskim i w hali sportowej oraz ograniczoną*

⁴ Dz. U. z 2001, Nr 61, poz. 624

liczbę sal lekcyjnych przeznaczonych dla uczniów klas IV-VI – 13 sal lekcyjnych, dwuzmianowość itp.

(dowód: akta kontroli str. 29-72)

Zajęcia w Szkole odbywały się w godzinach od 8 do 15.45, a przerwy pomiędzy nimi zostały ustalone w granicach od 5 do 15 minut - dwie przerwy po 15 minut i wszystkie pozostałe po 5 minut, przy czym dwie 15 minutowe przerwy zaplanowane zostały po lekcjach następujących bezpośrednio po sobie (pomiędzy 4 i 5 oraz 5 i 6 godziną lekcyjną).

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pani Anna Kamińska – Grzesiak - Dyrektor Szkoły podała: *przy dwuzmianowości szkoły, jeżeli wydłużymy przerwy międzylekcyjne, do co najmniej 10 minut każda plus dwie dłuższe – tzw. przerwy obiadowe, druga zmiana będzie kończyć nie o 15.45, ale o godz. 16.15. Temat ten był już wielokrotnie poruszany przez członków rady pedagogicznej i rady rodziców naszej szkoły. Osiągając kompromis w tym zakresie, ustalono kilka lat temu obecny układ przerw i lekcji. Dwie przerwy 15 minutowe następują po sobie, ponieważ są to tzw. przerwy obiadowe. Ze względów lokalowych musimy rozłożyć wydawanie obiadów w czasie, aby każdy z uczniów mógł spokojnie spożyć posiłek.*

(dowód: akta kontroli str. 29-73)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W 9 przypadkach (tj. 81,8% zbadanych klas IV-VI) stwierdzono, iż zajęcia wymagające statycznej i długotrwałej pracy zostały zaplanowane bezpośrednio po sobie, w tym w jednym przypadku przyroda została zaplanowana na 5 godzinę lekcyjną, a matematyka na 6.

W kontroli ustalono, iż w przypadku 10 oddziałów (41,7% zbadanych) zajęcia w poszczególnych dniach tygodnia rozpoczynały się o nierównych porach, przekraczających jedną godzinę lekcyjną, a w czterech przypadkach uczniowie kończyli lekcje o godzinie 15.45 i następnego dnia rozpoczynali je o godzinie 8.00.

W ocenie NIK przerwy międzylekcyjne, aby spełnić swoją funkcję winny trwać nie mniej niż 10 minut, bowiem winny one umożliwiać uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych oraz spokojne przejście pomiędzy salami lekcyjnymi, a także zachowanie higieny osobistej po zajęciach z wychowania fizycznego.

Ocena częściowa

Szkoła nie zorganizowała uczniom zajęć dydaktyczno-wychowawczych z pełnym uwzględnieniem zasad higieny pracy umysłowej. W przypadku aż 81,8% oddziałów klas IV-VI nie zaplanowano zajęć naprzemiennie, o różnym stopniu trudności i różnym charakterze (przedmioty wymagające zwiększonej koncentracji planowano po sobie).

2. Bezpieczeństwo i higiena pobytu w Szkole.

2.1. Biblioteka, świetlica i zespół urządzeń sportowo–rekreacyjnych w Szkole.

Budynki Szkoły zlokalizowane były przy ulicy Wincentego Pola oraz Mikołaja Kopernika w Jaśle.

Stosownie do zapisów art. 67 ustawy o *systemie oświaty*, w Szkole zapewniono uczniom pomieszczenia do nauki z niezbędnym wyposażeniem, bibliotekę, świetlicę, gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w tym gabinet dentystryczny oraz zespół urządzeń sportowych i rekreacyjnych.

W Szkole funkcjonowała biblioteka, która była dostępna dla uczniów w zależności od dnia tygodnia w godzinach od 13.30 do 16.00 (poniedziałek i środa) oraz w godzinach od 8.00 do 16.00. - w pozostałe dni tygodnia (łączna ilość woluminów 13.454 sztuk), a także świetlica, która była czynna codziennie od godziny 7.00 do godziny 17.00, a w okresie objętym kontrolą nie było skarg na działalność świetlicy.

Świetlica Szkolna w zależności od potrzeb pracowała w od 1 do 3 pomieszczeń (o powierzchni odpowiednio: 72,75 m², 38,50 m² i 56,25 m²), a oprócz tego uczniowie mieli do dyspozycji inne wolne sale lekcyjne, w których mogli odrabiać zadania domowe.

(dowód: akta kontroli str. 74-79)

Uczniowie Szkoły mieli do dyspozycji przy budynku zlokalizowanym przy ulicy Wincentego Pola, na zewnątrz m.in. boisko do gry w koszykówkę oraz do gry w piłkę nożną (bramki i kosze zamontowane na stałe), a także plac zabaw.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

W miejscach tych, stosownie do zapisów § 32 rozporządzenia w *sprawie szkół i placówek* umieszczono informację określającą zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń.

2.1.1. Oględziny budynku przy ulicy Wincentego Pola oraz terenu wokół budynku.

W wyniku oględzin ustalono, iż żadne z boisk, które znajdowały się przy Szkole nie spełniało standardów określonych w rozporządzeniu w *sprawie szkół i placówek*, bowiem nawierzchnie tych boisk były nierówne.

Ponadto stwierdzono, iż metalowe schody, po których uczniowie dostają się na teren Szkoły były przerdzewiałe, a także, iż ogrodzenie wokół Szkoły składało się częściowo z przerdzewiałych elementów, a murek pod tym ogrodzeniem był w wielu miejscach popękany.

Ponadto na boisku do gry w koszykówkę stwierdzono kosze, które nie posiadały atestów dopuszczających do ich użycia.

W toku oględzin stwierdzono nierówności, a także pęknięcia w podłodze prowadzącej do sali gimnastycznej, a także w sali lekcyjnej numer 72, a w sali numer 52 stwierdzono stoliki na stałe przymocowane do podłogi oraz pęknięcia w podłodze.

Oględziny gabinetu stomatologicznego funkcjonującego w Szkole wykazały, że po odkręceniu zaworu do wody umiejscowionego w ścianie, woda oprócz zasilania

urządzeń dentystycznych (fotela) wydostaje się również w taki sposób, iż ścieka po ścianie na podłogę gabinetu, na której znajdują się kable zasilające urządzenia dentystyczne.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

2.1.2. Oględziny budynku przy ulicy Kopernika.

W wyniku oględzin ustalono, iż zajęcia z wychowania fizycznego w budynku przy ulicy Kopernika były prowadzone na korytarzu, który miał nierówną i zniszczoną powierzchnię, również w salach lekcyjnych podłoga była zniszczona.

Ponadto w toku oględzin stwierdzono, iż na ścianie, na zewnątrz budynku znajdowały się przewody elektryczne prowadzące do urządzeń klimatyzacyjnych, które nie zostały poprowadzone podtynkowo, a także, iż uczniowie uczący się w tym budynku są odprowadzani do budynku przy ulicy Wincentego Pola, a podczas przemieszczania się pomiędzy tymi budynkami przekraczają dwa przejścia dla pieszych, przy których nie stwierdzono znaków T-27.

Schody w budynku przy ulicy Kopernika wykonane są z materiału lastriko i nie są zabezpieczone przed ewentualnym poślizgnięciem.

Podłoga na pierwszym piętrze była również zniszczona, a sanitariaty, pomimo, iż czyste i zadbane, miały nierówną podłogę oraz ściany.

Stwierdzono również, iż taras znajdujący się za budynkiem ma nierówną powierzchnię oraz, że jest zniszczony.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 51 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli* skierowano do Pani Anny Kamińskiej – Grzesiak - Dyrektora Szkoły informację o stwierdzonych w wyniku oględzin potencjalnych zagrożeniach dla życia i zdrowia uczniów.

Informacja taka została również w dniu 16 maja 2016 r. skierowana do Pana Ryszarda Pabiana – Burmistrza Miasta Jasła.

Do dnia zakończenia kontroli Burmistrz Miasta Jasła nie poinformował Najwyższej Izby Kontroli o podjętych działaniach.

W odpowiedzi Pani Anna Kamińska – Grzesiak - Dyrektor Szkoły poinformowała NIK, iż *urządzenia klimatyzacyjne znajdujące się na ścianie budynku przy ulicy Kopernika 8 są własnością Spółki – która wynajmuje lokal w budynku naszej szkoły. Niezwłocznie zwróciliśmy się z pismem do w/w firmy o zabezpieczenie przewodów, by nie stanowiły zagrożenia dla życia i zdrowia uczniów uczących się w tym budynku. Jednocześnie informuję, że zwrócimy się do Burmistrza Miasta Jasła o wydanie decyzji dotyczącej postawienia znaków T-27 na dwóch przejściach dla pieszych, aby uczniowie po zakończeniu lekcji mogli być bezpiecznie odprowadzani do budynku głównego przy ulicy W. Pola.*

Powierzchnie boisk, które znajdują się przy budynku A, będą remontowane. Mamy na chwilę obecną zapewnienie Burmistrza Miasta Jasła, że w miejsce obecnych boisk powstanie boisko wielofunkcyjne.

Na naprawę ogrodzenia i schodów posiadamy decyzję Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Jasle – termin wykonania do końca grudnia 2016 r.

O przyznanie środków na remont tarasu przy budynku B – ul. Kopernika wystąpiliśmy już do Burmistrza Miasta Jasła.

W kwestii schodów w budynku przy ulicy Kopernika, Pani Lucyna Polak – Wicedyrektor Szkoły wskazała, iż podczas kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektu szkoły przeprowadzonej przez inspektora specjalistę BHP nie stwierdzono uchybień w tym zakresie, jednocześnie wskazując, iż w najbliższym czasie zostaną zakupione i założone na schody maty antypoślizgowe, a odnosząc się do gabinetu dentystycznego, że: lekarze stomatolodzy nie zgłaszali pisemnie ani ustnie żadnej awarii zaworu wody w gabinecie dentystycznym, w związku z tym nie podjęto działań w kierunku jej usunięcia. Dyrektor zapewnia, że zgłoszona kontrolerowi przez stomatologa awaria zostanie usunięta podczas wakacji, ponieważ konieczne będzie zamknięcie gabinetu stomatologicznego.

W związku z kosztami do gry w koszykówkę, które nie posiadały atestów Pani Lucyna Polak – Wicedyrektor Szkoły wyjaśniła: kosze do gry znajdujące się na boisku szkolnym nie posiadają stosownych atestów dopuszczających do ich użytkowania, ponieważ zostały zamontowane 25 lat temu, a wówczas atesty nie były wymagane.

(dowód: akta kontroli str. 80-89, 167-169, 170-171)

2.2. Wymogi w zakresie bezpieczeństwa.

Stosownie do zapisów § 5 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek, w budynku Szkoły przy ulicy Wincentego Pola w widocznych miejscach umieszczono plan ewakuacyjny oraz w sposób wyraźny i trwały oznaczono drogi ewakuacyjne, a teren Szkoły stosownie do zapisów § 7 powołanego rozporządzenia był ogrodzony, a nawierzchnia przejść była równa.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

W budynku przy ulicy Kopernika 8 nie stwierdzono planów ewakuacyjnych, co stanowiło naruszenie zapisów § 5 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek.

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pani Anna Kamińska – Grzesiak - Dyrektor Szkoły podała: Plan ewakuacyjny znajdujący się w korytarzu w tzw. budynku B Szkoły został w czasie ostatnich prac konserwatorskich ściągnięty ze ściany korytarza i po zakończeniu prac nie został ponownie powieszony. Usterka ta zostanie niezwłocznie usunięta.

(dowód: akta kontroli str. 90)

W przypadku budynku zlokalizowanego przy ulicy Wincentego Pola, bezpośrednie wejście na jezdnię zostało zabezpieczone poprzez barierkę, a w przypadku budynku przy ulicy Kopernika brak było zabezpieczeń uniemożliwiających bezpośrednie wtargnięcie na drogę.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Dyrektor Szkoły podała: W budynku przy ulicy Kopernika brak jest barierek uniemożliwiających uczniom bezpośredni wstęp na ulicę, ponieważ w naszej ocenie nie było do tej pory tam takiej potrzeby. Uczniowie nie wychodzą bezpośrednio z budynku na ulicę, bowiem pomiędzy budynkiem, a ulicą jest kilka metrów placu wyłożonego kostką brukową i chodnika.

Ponadto znajduje się w ogrodzeniu szkoły ruchoma bramka, która w razie potrzeby jest zasuwana. Następnie jest to ulica wewnętrzna osiedlowa, znajdująca się po stronie północnej budynku B. Właściwa ulica Kopernika usytuowaną jest od strony wschodniej budynku szkoły i uczniowie nie mają możliwości bezpośredniego wyjścia na tę ulicę.

(dowód: akta kontroli str. 29-35)

Otwory kanalizacyjne zostały zabezpieczone w odpowiedni sposób, a ponadto stosownie do zapisów § 16 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek, w Szkole zabezpieczono poręcze znajdujące się przy schodach przed zsuwaniem się uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

2.3. Pomieszczenia sanitarnohigieniczne.

W Szkole, stosownie do zapisów § 8 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych zapewniono ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny osobistej, a pomieszczenia te były czyste i zadbane.

Wskazać należy, iż pomimo, że sanitariaty w budynku przy ulicy Kopernika były czyste i zadbane, to ich stan należy określić jako niezadawalający, bowiem podłoga w nich była nierówna i mało estetyczna.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

2.4. Na zlecenie NIK, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Jaśle (zwany dalej PPIS) przeprowadził kontrolę Szkoły, w tym m.in. w zakresie dostosowania mebli szkolnych do wymagań ergonomii.

W ramach wskazanej kontroli zmierzono wzrost uczniów oraz wysokość mebli szkolnych (stolików i krzeseł), z których oni korzystają. Kontrola w tym zakresie została przeprowadzona przez PPIS we wszystkich 24 oddziałach Szkoły, i dotyczyła 560 uczniów.

W wyniku kontroli PPIS stwierdził, iż 206 uczniów (36,8%) z 19 oddziałów korzystało z mebli niedostosowanych do zasad ergonomii, w tym:

- 23 uczniów korzystało z mebli za niskich o jeden numer,
- 113 uczniów korzystało z mebli za wysokich o jeden numer,
- 50 uczniów korzystało z mebli o dwa numery za wysokich,
- 20 z mebli źle zestawionych.

Powyższe stanowiło naruszenie zapisów § 9 pkt 2 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek.

(dowód: akta kontroli str. 91-96)

W wyjaśnieniu na powyższą okoliczność Pani Lucyna Polak – Wicedyrektor Szkoły podała: *informuję, iż w ramach posiadanych środków finansowych zakupiono od listopada 2014 do chwili obecnej stoliki i krzesła uczniowskie do sali 83 i uzupełniono je w trzech salach lekcyjnych tj. 73, 76 i 78.*

Nieemożliwe jest dostosowanie wymiarów mebli do wzrostu uczniów ponieważ uczniowie klas IV-VI zmieniają miejsce nauki tj. sale lekcyjne ze względu na istniejące pracownie przedmiotowe: matematyczne, polonistyczne, językowe, przyrodniczą, historyczną, plastyczną, zajęć technicznych i zajęć komputerowych.

Najwyższa Izba kontroli zwraca uwagę na obowiązek Szkoły zapewnienia uczniom korzystania z mebli dostosowanych do wymogów ergonomii.

(dowód: akta kontroli str. 97-98)

2.5. Powierzchnia sal lekcyjnych.

W Szkole znajdowały się 23 sale lekcyjne, w tym 19 w budynku przy ulicy Wincentego Pola oraz 4 w budynku przy ulicy Kopernika,.

Powierzchnia sal lekcyjnych wynosiła od 57,76 m² do 73,15 m², natomiast liczba uczniów w poszczególnych klasach wynosiła od 22 do 30.

W budynku Szkoły przy ulicy Kopernika powierzchnia sal wynosiła od 70,20 m² do 70,80 m², natomiast liczba uczniów w poszczególnych klasach uczących się w tym budynku wynosiła po 25 w każdej klasie. W budynku przy ulicy Wincentego Pola na stałe do sal zostali przypisani uczniowie klas od I do III.

Skrajne powierzchnie sal przypadające na ucznia w Szkole przedstawiały się następująco:

- do klasy 4d uczęszczało 30 uczniów, co w przypadku najmniejszych Sali w Szkole dawało powierzchnie około 1,93 m² na ucznia (najmniejsza sala 57,76 m²),

- w przypadku najmniej licznej klasy około 3,33 m² na ucznia (największa sala w Szkole miała powierzchnie 73,15 m², a najmniej liczna klasa 22 uczniów).

(dowód: akta kontroli str. 99)

2.6. Żywnienie uczniów

Stosownie do zapisów § 10 pkt 2 rozporządzenia *w sprawie szkół i placówek*, w Szkole wyodrębniono miejsce do spożywania przez uczniów gorących posiłków.

Szkolna stołówka została zorganizowana w budynku przy ulicy Wincentego Pola, na parterze tego budynku.

PPIS po przeprowadzonej na zlecenie NIK kontroli stanu wydał opinię, iż ryzyko ocenianego zakładu w skontrolowanym zakresie było niskie, w szczególności nie wniósł żadnych zastrzeżeń do higieny produkcji i dystrybucji.

(dowód: akta kontroli str. 100-107)

2.7. Stan sanitarny pozostałych pomieszczeń.

Z informacji PPIS sporządzonej po przeprowadzeniu kompleksowej kontroli Szkoły wynika, iż bieżący stan sanitarnohigieniczny był zachowany. Natomiast w kwestii stanu technicznego została wydana decyzja dot. konieczności doprowadzenia do należytego stanu technicznosanitarnego ogrodzenia od strony południowo – wschodniej budynku poprzez likwidację zniszczonych i pordzewiałych elementów ogrodzeniowych, naprawę popękane go murka ogrodzeniowego w terminie do dnia 31 grudnia 2016 r.

(dowód: akta kontroli str. 91-96)

2.8. Warunki pobytu w Szkole uczniów klas I – III.

Stosowanie do zaleceń wynikających z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁵ wraz z jego zmianą dokonaną rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁶ w Szkole zajęcia uczniów klas I – III zostały zorganizowane w salach, w których wydzielono część edukacyjną oraz rekreacyjną.

Dla czterech, spośród trzynastu klas od I do III, które zostały w Szkole zorganizowane, zajęcia prowadzone były w budynku przy ulicy Kopernika. W każdej z klas wydzielono miejsce do rekreacji, a także oddzielne pomieszczenie, w którym uczniowie tych klas mieli możliwość pozostawienia swoich rzeczy (ubrań oraz innych rzeczy).

W przypadku uczniów klas I-III, którzy pobierali naukę w budynku przy ulicy Wincentego Pola w salach wydzielono część edukacyjną i rekreacyjną.

(dowód: akta kontroli str. 177-178)

2.9., 2.10. Możliwość pozostawienia w Szkole części podręczników i przyborów szkolnych oraz ubrań na czas lekcji.

W budynku przy ulicy Kopernika do każdej z sal przylegało pomieszczenie, które służyło uczniom za szatnię oraz pozwalało pozostawić w Szkole zarówno podręczniki jak i przybory do pisania.

W pomieszczeniach tych znajdowały się zarówno półki, na których uczniowie mieli możliwość pozostawienia przyborów i podręczników, jak również wieszaki na ubrania.

W budynku przy ulicy Wincentego Pola uczniom zapewniono szafki. Usytuowane one zostały na korytarzach i do każdej z tych szafek zostało przydzielonych od 3 do 4 uczniów.

Szafki te dawały uczniom możliwość pozostawienia na czas lekcji ubrań, a po lekcjach podręczników oraz przyborów do pisania.

Uczniowie klas I – III w budynku przy ulicy Wincentego Pola mieli dodatkowo możliwość pozostawienia książek i przyborów w salach lekcyjnych, w specjalnie do tego wydzielonych miejscach (wydzielone półki w tzw. meblościankach).

(dowód: akta kontroli str. 107, 177-178)

2.11. Działania podejmowane przez Szkołę na rzecz tzw. lekkich tornistrów.

Na zlecenie NIK, PPIS dokonał oceny obciążenia uczniów tornistrami (plecakami), a ocenie w tym zakresie poddano wagę tornistrów (plecaków) 580 uczniów.

W wyniku tych pomiarów ustalono, iż w przypadku 261 (45%) uczniów, ciężar tornistrów (plecaków) przekraczał 10 % masy ciała (ale mieścił się w granicach do

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 977.

⁶ Dz. U. z 2014 r., poz. 803.

15%), zaś w przypadku 98 (16,9%) przekraczał 15% masy ciała i przekroczenia te wahały się w granicach od 15,1% do 26,8%.

(dowód: akta kontroli str. 91-96)

W zakresie działań podejmowanych przez Szkołę na rzecz tzw. lekkich tornistrów Dyrektor Szkoły wyjaśniła: (...) corocznie wychowawcy klas oraz nauczyciele przedmiotów i higienistka szkolna zwracają uwagę dzieciom w czasie pogadanek na lekcjach wychowawczych oraz podczas realizacji programu wychowawczego szkoły (edukacja zdrowotna) na nadmierne obciążenie plecaków szkolnych wieloma niepotrzebnymi książkami, zabawkami, pomocami i albumami przynoszonymi do szkoły, a nie mającymi nic wspólnego z zajęciami szkolnymi, w których uczestniczą uczniowie.

Ten sam problem jest omawiany podczas comiesięcznych spotkań wychowawców klas z rodzicami uczniów i podczas ogólnych spotkań z rodzicami, organizowanych przez dyrektora szkoły. Zwracana jest uwaga na zbyt duże i ciężkie plecaki ze stelażami i kółkami, które są kupowane dzieciom przez rodziców, na zbyt duże piórniki zawierające niepotrzebne przybory szkolne, niepotrzebne noszenie książek i zeszytów z całego tygodnia oraz przynoszenie do szkoły własnych zabawek, albumów, książek itp., które nie są związane z procesem lekcyjnym. Zdarza się również nadmierne obciążenie plecaków dzieci za dużymi pojemnikami na drugie śniadanie i dużymi termosami.

(dowód: akta kontroli str. 108)

2.12. Dostęp do Internetu.

Szkoła dysponuje ogółem 79 komputerami, z czego 67 jest wykorzystywanych do celów dydaktycznych, a uczniowie mieli zapewniony dostęp do Internetu w 2 salach w budynku głównym przy ulicy W. Pola oraz w jednej w budynku przy ulicy Kopernika, a także w bibliotece szkolnej.

Stosownie do zapisów art. 4a ustawy o systemie oświaty, w Szkole skutecznie ograniczono dostęp do niepożądanych treści Internetu poprzez instalację programów Cenzor oraz Arcabit (uczniowie na terenie Szkoły nie mają dostępu do sieci Wi-Fi).

(dowód: akta kontroli str. 109-112)

2.13. Pomoc przedlekarska w Szkole.

Stosownie do zapisów art. 67 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty, w Szkole zapewniono uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, który pracował w godzinach od 8 do 15.35 od poniedziałku do czwartku, natomiast w piątek pomoc taka świadczona była w Szkole Podstawowej Nr 7 w Jaśle.

Oprócz gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w Szkole funkcjonuje gabinet stomatologiczny, który jest czynny od poniedziałku do piątku, za wyjątkiem środy.

Gabinet ten przyjmował uczniów w poniedziałek i piątek w godzinach od 7.00 do 13.00 oraz we wtorek i czwartki w godzinach od 11.00 do 17.00.

Stosownie do zapisów § 20 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek, w pokoju nauczycielskim, w pokoju nauczycieli wychowania fizycznego znajdowały się

apteczki zaopatrzone w środki pierwszej pomocy oraz instrukcję dotyczącą zasad udzielania pierwszej pomocy (apteczki znajdowały się również w świetlicy szkolnej, pokoju nauczycielskim, dyżurce pracowników obsługi, sekretariacie, gabinecie dyrektora oraz kuchni).

Apteczki wyposażone były w środki opatrunkowe, nożyczki, koce termiczne, wodę utlenioną.

(dowód: akta kontroli str. 79, 177-178)

W Szkole zatrudnionych jest ogółem 46 nauczycieli i każdy z nich, przy okazji szkoleń z zakresu BHP przechodził kurs z zakresu postępowania w razie wypadków i w sytuacjach zagrożeń, z uwzględnieniem zasad udzielania pierwszej pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 113-121, 175-176)

2.14. W okresie od 1 września 2015 r. w Szkole wydarzyło się 12 wypadków, w wyniku których uczniom udzielono pomocy ambulatoryjnej.

W każdym przypadku zdarzenie to odnotowywano w *Rejestrze wypadków uczniów*, który zawierał dane, o których mowa w załączniku Nr 2 do rozporządzenia w sprawie szkół i placówek.

Z każdego zdarzenia, które zostało odnotowane w Rejestrze wypadków uczniów sporządzano *Protokół powypadkowy*, który był zgodny z załącznikiem Nr 1 i 2 do rozporządzenia w sprawie szkół i placówek i po każdym wypadku zawiadamiano wszystkie podmioty określone w § 41 ust. 1 ww. rozporządzenia.

Z treścią *protokołów powypadkowych* zaznajamiano rodziców poszkodowanych (wraz z przekazaniem oryginału protokołu), w tym informowano o możliwości składania zastrzeżeń do ich treści, odjęte przez Szkołę środki zapobiegawcze polegały na przypominaniu uczniom zasad bezpiecznego zachowania się na zajęciach, przerwach oraz w trakcie gier i zabaw.

(dowód: akta kontroli str. 122-123)

2.15. Kontrole prowadzone przez Dyrektora Szkoły w zakresie zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

Stosownie do zapisów § 3 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek, Dyrektor Szkoły w 2015 roku przeprowadził kontrolę w zakresie spełniania przez budynki zlokalizowane przy ulicy Wincentego Pola 9 oraz Kopernika 8 wymogów dotyczących bezpieczeństwa i higieny nauki.

W wyniku wskazanych kontroli, zespół kontrolujący, któremu przewodniczyła Pani Anna Kamińska – Grzesiak - Dyrektor Szkoły, wskazał na konieczność poprawy pęknięć oraz nierówności na boisku do koszykówki przy ulicy Wincentego Pola oraz konieczność remontu wjazdu na dach w budynku przy ulicy Kopernika.

W wyniku wskazanych kontroli potwierdzono gotowość budynków do rozpoczęcia zajęć dydaktyczno – wychowawczych z dniem 1 września 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 130-140)

2.16. Kontrole zewnętrzne w zakresie zapewnienia w Szkole bezpieczeństwa i higieny.

W grudniu 2015 roku w Szkole została przeprowadzona kontrola przez Urząd Miasta w Jasle, w październiku 2015 r. dokonano rocznego przeglądu instalacji gazowych, w lutym 2016 r. przeprowadzono okresową kontrolę przewodów kominowych oraz w sierpniu - instalacji wodociągowych przeciwpożarowych.

Kontrola przeprowadzona przez Komisję Rewizyjną Miasta Jasła dotyczyła spraw administracyjnych.

Okresowa kontrola przewodów kominowych została przeprowadzona przez Mistrza Kominarskiego, a w zakresie instalacji przeciwpożarowych przez Konserwatora Sprzętu Gaśniczego.

W wyniku żadnej ze wskazanych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie bezpieczeństwa i higieny.

W 2015 roku w Szkole kontrolę przeprowadził PPIS.

W wyniku wskazanej kontroli wydał dnia 30.11.2015 r. decyzję (znak PSN.451-2-2-3/15) w której nakazał: w terminie do końca sierpnia 2016 r. m.in. *likwidację ubytków i pęknięć w płytkach w budynku przy ulicy Kopernika, likwidację wytarc na podłogach w tym budynku oraz likwidację nierówności w jednej z sal w budynku przy ulicy Wincentego Pola.*

W decyzji tej PPIS ustalił termin wykonania wniosków na dzień 30.08.2016 r.

Po wskazanej kontroli, Dyrektor Szkoły zwracała się do Burmistrza Jasła z prośbą o przyznanie środków finansowych na poprawę stanu technicznego budynku Szkoły oraz terenów przyległych.

W kwestii podjętych czynności celem realizacji zaleceń PPIS, Dyrektor Szkoły wyjaśniła: *Zlecenia PPIS realizujemy we wskazanych terminach. Niektóre z nich, jeśli nie wymagają zbyt dużych nakładów finansowych są realizowane przez konserwatora szkoły lub wynajmowane każdorazowo dla określonego zadania firmy zewnętrzne. Jeśli realizacja zaleceń wymaga dużych nakładów finansowych, dyrektor szkoły występuje do organu prowadzącego o przyznanie środków finansowych na wykonanie zleconych remontów i doprowadzenie do należytego stanu techniczno-sanitarnego pomieszczeń szkolnych i otoczenia. Po otrzymaniu środków na ten cel przystępujemy do realizacji zaleceń. W przeciwnym razie staramy się o przesunięcie terminu wykonania zaleconych przez PPIS prac.*

(dowód: akta kontroli str. 141-166)

Ustalone
nieprawidłowości

Przed rozpoczęciem roku szkolnego 2015/2016, w dniu 26.08.2015 r. przeprowadzono przez zespół kontrolny, w skład którego wchodził m.in. Dyrektor Szkoły, kontrolę zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

Po wskazanej kontroli sporządzono protokoły, w których nie wykazano szeregu uchybień i nieprawidłowości stwierdzonych w toku oględzin przeprowadzonych Najwyższą Izbę Kontroli.

W Szkole naruszono zapisy § 9 ust. 2 rozporządzenia *w sprawie szkół i placówek*, bowiem znaczna część uczniów (36,8%) pobierających naukę korzystała z mebli szkolnych (ławek i krzeseł), które nie spełniały wymagań ergonomii.

W toku oględzin ustalono, iż wbrew zapisom § 7 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek, będące w dyspozycji Szkoły boiska nie miały równej nawierzchni.

Ponadto w wyniku oględzin ustalono, iż schody metalowe, po których uczniowie wchodzi do Szkoły (w tym uczniowie przyprawdzani z budynku przy ulicy Kopernika), są częściowo przerdzewiałe.

Oględziny wykazały również, że ogrodzenie wokół budynku przy ulicy Wincentego Pola jest częściowo przerdzewiałe, a murek pod ogrodzeniem popękany, a także, iż w gabinecie dentystycznym po odkręceniu zaworu doprowadzającego wodę do fotela dentystycznego, ta zaczynała cieknąć po ścianie i gromadzić się na podłodze, po której biegną kable zasilające przyrządy stomatologiczne.

W toku oględzin ustalono, iż w budynku przy ulicy Kopernika, w salach lekcyjnych i na korytarzu, na którym prowadzone są zajęcia z wychowania fizycznego jest zniszczona, częściowo nierówna podłoga, a ponadto, na zewnętrznej ścianie, niedaleko wejścia znajdują się urządzenia klimatyzacyjne, do których przewody nie zostały poprowadzone podtynkowo.

Stwierdzono również brak znaków ostrzegawczych na przejściach dla pieszych, przez które odprowadzani są uczniowie z ulicy Kopernika na ulicę Wincentego Pola.

W budynku przy ulicy Kopernika, na dzień przeprowadzania oględzin nie stwierdzono planów ewakuacyjnych, co stanowiło naruszenie zapisów § 5 rozporządzenia

w sprawie szkół i placówek, a także, iż wyjście z tego budynku na ulicę nie zostało zabezpieczone w sposób uniemożliwiający bezpośrednie wejście na jezdnię, co stanowiło naruszenie zapisów § 7 ust. 4 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na fakt, iż w przypadku najliczniejszych klas i najmniejszych sal, zbyt mała powierzchnia przypadająca na ucznia może mieć negatywny wpływ na efektywność ich pracy umysłowej.

Szkoła nie zapewniła uczniom w pełni bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu. Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność podjęcia skutecznych działań mających na celu doprowadzenie budynków Szkoły, ich wyposażenia oraz terenów wokół budynków do standardów określonych przepisami prawa, bowiem niektóre ze stwierdzonych w toku uchybień i nieprawidłowości stanowią realne zagrożenie dla uczniów pobierających naukę w budynkach, w których są prowadzone lekcje dla uczniów Szkoły.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷, wnosi o:

1. Doprowadzenie stanu technicznego budynków, wyposażenia oraz terenu wokół Szkoły do standardów określonych przepisami prawa.
2. Zapewnienie wszystkim uczniom ergonomicznych mebli.

⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677

3. Zrealizowanie zaleceń wydanych przez PPIS w Jaśle.
4. Oznakowanie przejść, z których korzystają uczniowie przemieszczający się z budynku przy ulicy Kopernika do budynku przy ulicy Wincentego Pola znakami drogowymi wskazującymi, iż są to przejścia szczególnie uczęszczane przez dzieci.
5. Umieszczenie w budynku Szkoły przy ulicy Kopernika planów ewakuacyjnych.
6. Rzetelne dokumentowanie stanu technicznego budynków Szkoły podczas kontroli prowadzonych na podstawie § 3 rozporządzenia w sprawie szkół i placówek.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia czerwca 2016 r.

Kontroler
Paweł Adamski
Doradca prawny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis

.....
podpis